

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про медіацію: проект закону України від 17.12.2015 № 3665. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2TT00A.html
2. Ханюкова І.А // Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науковотеоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. – Суми: СумДУ, 2013. – С. 224-226.
3. Яворська О., Демчук А. Медіація у сімейних спорах. – Режим доступу: <http://www.statonline.org.ua/histori/113/21072-mediaciya-v-simejnih-sporax.html>

Кравчук Яна Сергіївна,

студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Бабич І.Г.

ПОНЯТТЯ «ЧЛЕН СІМ'Ї» В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

Авторами різних галузей права, а також безпосередньо і сімейного, приділялось великої уваги дослідженню категорії сім'я, завжди разом з якою звісно виникає термін «член сім'ї». Необхідно зазначити, що з боку науковців була велика кількість спроб визначити дане досліджуване поняття, але єдності думок у цьому напрямку ними так і не було досягнуто.

Визначенню категорії «член сім'ї» приділено незначну увагу науковців, можна назвати перш за все таких дослідників в даному напрямку: Я. Р. Веберс у своїй праці «Правосуб'єктність громадян в радянському цивільному та сімейному праві» [10] та Р. П. Мананкова, яка висвітлила свою думку у роботі «Правові проблеми членства в сім'ї» [9] та ще одна робота «Правовий статус членів сім'ї за радянським сімейним законодавством» [6], які частково проаналізували правовий статус особи як члена сім'ї у своїх працях. Також ще доцільно згадати і таких авторів: В. А. Ватрас, Є. М. Ворожейкін, В. І. Данілін, М. К. Галянтич, Г. К. Матвєєв, С. О. Муратова, С. І. Реутов, З. В. Ромовська, Я. М. Шевченко та інші.

Метою дослідження є визначення поняття «член сім'ї», яке дасть можливість з'ясувати його конкретний зміст, відобразити ті підходи та основні напрямки, що стосуються саме доктринального розуміння даного поняття у науці сімейного права.

Для того, щоб детально дослідити зміст поняття «член сім'ї» потрібно виділити два основні підходи щодо його розуміння, а конкретно : доктринальний та нормативний. Спочатку звернемось до нормативного підходу, тобто визначення член сім'ї у чинному законодавстві України та судовій практиці. Досліджуване поняття зустрічається, не лише в галузі сімейного права, але й у інших галузях права, а саме : праві соціального забезпечення, цивільному, кримінальному, житловому та ін. Поняття «член сім'ї» законодавчо використовується і на рівні кодифікованих нормативно – правових актів, і законів та підзаконних актів. Можна привести приклад положень, які є у Сімейному кодексі, що стосуються досліджуваного поняття:

- «Сімейний кодекс України визначає засади шлюбу, ... зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичі « (ч.1 ст. 1);

- «регулювання сімейних відносин здійснюється з метою утвердження почуття обов'язку перед батьками, дітьми та іншими членами сім'ї» (ч. 2 ст. 1)

У кримінальному законодавстві можна зустріти поняття «член сім'ї» як в нормах матеріального так і процесуального права. Відповідно до Кримінального кодексу України:

- «не підлягають кримінальній відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування злочину члени сім'ї чи близькі родичі особи, що вчинила злочин, коло яких визначено законом» (ч. 2 ст. 396).

Щодо доктринального підходу, то він характеризується неоднозначністю поглядів науковців, що стосується саме необхідності закріплення єдиного розуміння терміну. Так, обґрунтовуючи позицію єдиного визначення для різних галузей права, Р.П. Мананкова у своїх роботах вказує, що склад сім'ї визначається неоднаково в законодавстві, що створює підставу для твердження про різний зміст поняття «член сім'ї», однак має існувати одне, конкретне визначення для всіх галузей і нормативно-правових актів [4, с. 22–23]. Другу позицію висловлюють такі автори як А. П. Сергєєв та Ю. К. Толстой, які вважають, що в різних галузях права в поняття «член сім'ї» вкладається не однаковий зміст [2, с. 323]. Інші автори зазначають у своїх роботах, що «член сім'ї» – це «наскрізний» суб'єкт декількох галузей права, та при цьому в різних галузях, а також окремих нормативних актах у межах однієї галузі коло членів сім'ї визначено по-різному [1, с. 30-31]. Ми підтримуємо точку зору, яка виражає, недоречним існування єдиного для різних галузей права визначення «член сім'ї», адже кожні правовідносини в дане поняття вкладають виключно характерний їм зміст.

На думку В. А. Ватраса член сім'ї саме у сімейно-правовому змісті – це певні фізичні особи, які пов'язані з конкретною сім'єю шлюбом, родинністю, усиновленням та деякими формами влаштування дітей, які були позбавлені батьківського піклування, спільним життям, спільністю інтересів, взаємними сімейними правами та обов'язками, які поряд з іншими особами можуть бути суб'єктами сімейних правовідносин. [3, с.6-7].

Доцільно звернути увагу щодо інших галузей права, житлове законодавство також широко використовує поняття «член сім'ї». Відповідно до Житлового кодексу Української РСР до членів сім'ї наймача відносить дружину наймача, їх дітей і батьків; можливо віднести до членів сім'ї наймача й інших осіб, що постійно проживають разом з наймачем і ведуть з ним спільне господарство.

Поняття «член сім'ї» мітиться також і в юридичній енциклопедії, під яким розуміють: осіб, що мають певні права та обов'язки, які ґрунтуються на сімейному стані. Доцільно додати те, що в різних галузях права та законодавства України застосовуються свої визначення членів сім'ї, які залежать від особливостей відносин, в які такі особи вступають і також залежно від комплексу певних прав та обов'язків, яких вони набувають [8, с. 412]. Поняття «член сім'ї» застосовується також і в інших правових документах, наприклад : члени сім'ї – це особи, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі; це особи, які перебувають у шлюбі; їхні діти; особи, які перебувають під опікою та піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2018).

Після проведеного дослідження було з'ясовано, що саме від поняття «сім'я» походить термін «член сім'ї», та є його невід'ємним елементом. Взагалі членство в сім'ї являється одним із юридичних фактів у фактичному складі, який необхідний зацікавленій особі, наприклад, для отримання прав, певних пільг, обов'язків, що передбачаються нормативними актами і необхідний як елемент фактичного складу у вигляді певного конкретного сімейно – правового зв'язку цієї особи з колом осіб, які передбачаються в законі. Тому можна сказати, що громадяни визнаються суб'єктами окремих правовідносин як сімейних так і житлових, пенсійних, цивільних та ін. при наявності певного юридичного складу, одним елементом якого повинен бути факт перебування конкретної особи у певному сімейно – правовому зв'язку з передбаченою у законі особою.

У різних галузях права поняття «член сім'ї» повинно ґрунтуватися на спільних основах, які визначаються сімейним правом, а саме такими є:

1. Укладення шлюбу, кровне споріднення, усиновлення, яке виступає підставою для виникнення правового статусу у члена сім'ї.

2. Спільне життя та спільний побут членів сім'ї.

3. Наявність між членами сім'ї взаємних прав та обов'язків. У сімейному законодавстві прописуються наявні взаємні особисті немайнові та майнові права і обов'язки у членів сім'ї.

Ми дійшли до висновку, що саме галузь сімейного права має чітко сформульовані основні ознаки, які стосуються розуміння поняття «член сім'ї», однак галузь права, яка використовує цей термін повинна сформулювати власне визначення, що буде відповідати вже її цілям.

Отже, визначення члена сім'ї саме у сімейно-правовому аспекті має такий вигляд : це особа, що має тісний правовий зв'язок з іншою особою або колом осіб (з сім'єю), що ґрунтується на підставі укладення шлюбу, спорідненні, усиновленні, характеризується спільністю життя та інтересів, наявністю взаємних прав і обов'язків, передбачених сімейним законодавством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947 – III // ВВР. – 2002. – № 21-22. – ст.135.
2. Черновалюк Ю.Ю. Реалізація права на сім'ї шляхом створення дитячих будинків сімейного типу: монографія. / Ю.Ю. Черновалюк – Запоріжжя: «Просвіта», 2011. – 172 с.
3. Гражданское право: Учебник; В 3 т. Т. 3. – 4 –е узд, перераб. и доп. [Под ред. А. П. Сергеева, Ю.К. Толстого]. – М.: ТК Велби, Из- во Проспект, 2004. – 784 с.
4. Ватрас В.А. Суб'єкти сімейних правовідносин : автореф. канд.. юрид. наук : 12.00.03 / Інститут держави і права ім.. В. М. Корецького / В. А. Ватрас. – К., 2008. – 19 с .
5. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підручник / Зорислава Ромовська. – К. : Правова єдність, 2009. – 500 с.
6. Шевченко Я. М. Сім'я і сімейні правовідносини в Сімейному кодексі України // Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України: Матер. кругл. столу, (25 травня 2006 р., м. Київ). – Х. : Ксилон, 2007. – С. 7-11
7. Мананкова Р.П. Правовой статус членов семьи по советскому семейному законодательству [Под ред. Б.Л. Хаскельберга] / Р.П. Мананкова. – Томск: Изд-во Томскогоунта, 1991. – 232 с.
8. Галянтич М.К. Житлове право України : Навч. Посібник. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 528 с.
9. Юридична енциклопедія : В 6 т. [Редкол. Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.] – К.: «Укр. Енцикл. » 1998. – Т. 6 : Т – Я. – 2004. – 768 с.

10. Мананкова Р.П. Правовые проблемы членства в семье / Р. П. Мананкова. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1985. – 144 с.
11. Веберс Я.Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве / Я.Р. Веберс. – Рига : Зинатне, 1976. – 231 с.

*Левшина Ірина Миколаївна,
студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Глиняна К.М.*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРОСТРОЧЕННЯ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ У СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

Потрібно відразу зауважити, що проблеми відповідальності у сімейному праві завжди викликали гострі дискусії. Питання відповідальності за прострочення сплати аліментів є предметом активних наукових досліджень. Практика, що застосовується судами щодо прострочення сплати аліментів в Україні, підтверджує актуальність даної проблеми. За даними ЄС, Україна є лідером за кількістю розлучень, так як українці набагато частіше розривають шлюб, ніж європейці. З найбільшими складнощами після цього процесу стикається особа, на утриманні якої залишається неповнолітня дитина. В свою чергу, діти не менше потерпають у таких ситуаціях, причому як в моральному, так і в матеріальному сенсі.

Конституція України у ст. 51 передбачає, що « батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття» [1]. Цей конституційний обов'язок знайшов своє відображення і в сімейному законодавстві. Це означає, що у дитини виникає право на утримання, яке вважається одним із основних.

Способи виконання такого обов'язку можуть визначатися або за домовленістю між батьками, або за рішенням суду. Однак, в більшості випадків, батьки ухиляються від сплати аліментів на свою неповнолітню дитину, тобто забезпечення її фінансовою допомогою згідно із законодавством. Таким чином, відмовляючись утримувати її, вони тим самим порушують Закон. Ухилення може проявлятися як у прямій відмові, так і в бездіяльності (наприклад, коли винна особа приховує свій дохід).

Відповідно до ст. 196 Сімейного Кодексу України « у разі виникнення заборгованості з вини особи, яка зобов'язана сплачувати аліменти за рішенням суду або за домовленістю між батьками, одержувач аліментів має